

Arveloven

5. udgave

Med kommentarer af
Svend Danielsen

Jurist- og Økonomforbundets Forlag

Arveloven med kommentarer

5. udgave, 1. oplag

© Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2005

Alle rettigheder forbeholdes.
Mekanisk, elektronisk, fotografisk eller anden gengivelse af
eller kopiering fra denne bog eller dele heraf er ifølge
gældende dansk lov om ophavsret ikke tilladt
uden forlagets skriftlige samtykke eller aftale med Copy-Dan.

Omslag: Morten Højmark
Tryk: Narayana Press, Gylling
Indbinding: Jysk Bogbind, Holstebro
Printed in Denmark 2005
ISBN 87-574-1092-5

Jurist- og Økonomforbundets Forlag
Lyngbyvej 17
Postboks 2702
2100 København Ø

Telefon: 39 13 55 00
Telefax: 39 13 55 55
e-mail: forlag@djoeef.dk
www.djoeef-forlag.dk

Indhold

Forord til 4. udgave	1
Forord til 5. udgave	3
Arveloven	5
Indledning	23
Kapitel 1. Slægtninges arveret	27
§ 1. Born	29
Stk. 2. Børnebørn og andre livsarvinger	29
§ 2. Forældre	42
Stk. 2. Søskende m.v.	42
§ 3. Bedsteforældre m.v.	45
§ 4. Adoption	48
§ 5. Arvingen skal overleve. Fostres arveret	63
Stk. 2. Samtidige dødsfald	73
Kapitel 2. Ægtefællers arveret	75
§ 6. Konkurrence med livsarvinger	84
§ 7. Konkurrence med udarvinger	85
Stk. 2. Retsstillingen efter længstlevendes død	87
Stk. 3. Efterlevendes testamente	94
§ 7 a. Forlodsudtagelse af personlige genstande	95
Stk. 2. Genstande til børnenes brug	95
§ 7 b. Bohaverreglen	96
Stk. 2. Ægtefælleudlæg	98
Stk. 3-4. Beløbsregulering	112

Kapitel 3. Uskiftet bo med livsarvinger	113
§ 8. Med fælleseje og fælles livsarvinger	116
§ 9. Med afdødes særbørn	124
Stk. 2. Umyndige særbørn m.m.	132
Stk. 3. Forsørgelsespligt	135
§ 10. Efterlevende konkurs eller insolvent	136
§ 11. Efterlevende umyndig eller under værgemål	139
§ 12. Anmodningen	142
§ 13. Opgørelse over boet	148
§ 14. Det uskiftede bos aktiver	153
Stk. 2. Uoverdragelige og personlige rettigheder	156
§ 15. Efterlevendes rådighed i levende live	161
Stk. 2. Testamente	164
§ 16. Hæftelse	166
Stk. 2. Udbakningsreglen	169
§ 17. Skifte, medens efterlevende lever	171
Stk. 2. Nyt ægteskab	176
§ 18. Skifte med særbørn, der bliver myndige	179
§ 19. Arvedelingen under skifte	184
§ 20. Misbrugsskifte	189
Stk. 2. Misbrugseksempler	197
§ 21. Vederlagskrav	206
§ 22. Omstødelse	211
Stk. 2. Frister	237
§ 23. Formodningsregel om aktiver	247
§ 24. Alle livsarvinger dør	249
 Kapitel 3 a. Overtagelse efter vurdering	251
§ 24 a. Arvingers aktivudtagelse	253
§ 24 b. Efterlevendes ægtefælles udtagelse af fællesejeaktiver	260
Stk. 2. Udløsning	262
§ 24 c. Efterlevendes udtagelse af særejeaktiver	263
§ 24 d. Afdødes testaments betydning	264
§ 24 e. Efterlevendes arvehenstand	265
 Kapitel 4. Tvangsarv	277
§ 25. Tvangsarvens størrelse og kredsen af tvangsarvinger	277
§ 26. Testationskompetence	279
Stk. 2. Kvalitativ råden til fordel for livsarvinger	285

kapitel 5. Forlodsret	289
§ 27. Børn underhold og uddannelse	289
Stk. 2. Forlodsrettens beskyttelse	293
§ 28. Flere børn	295
§ 29. Anmodning om forlodsret	295
 kapitel 6. Aftaler vedrørende arv samt arveforskud	297
§ 30. Forbud mod overdragelse af arv i vente	297
§ 31. Arveafkald	301
Stk. 2. Over for efterlevende i uskiftet bo	322
§ 32. Arveforskud til livsarvinger	322
§ 33. Arveforskud til stedbørn	331
§ 34. Værdiansættelse af arveforskud	332
Stk. 2. Arvingsgæld	333
Stk. 3. Virkningen for arvingens livsarvinger	334
§ 35. Beregningen af arvelodder og tvangsarv	334
Stk. 2. Beregningen ved boslodder	335
 kapitel 7. Udelukkelse og bortfald af arveret	337
§ 36. Forbrydelse af arveret	337
Stk. 2. Drabsforsøg m.v.	355
Stk. 3. Fremgangsmåden	356
Stk. 4. Tilbagegivelse ved testamente	359
Stk. 1-4. Sagsbehandlingen	359
§ 37. Faderens arveret, hvis forbrydelse ved avlingen	363
§ 38. Bortfald af legal arveret ved separation og skilsmisse	364
Stk. 2. Ægteskabet omstødeligt	370
 kapitel 8. Oprettelse af testamente	373
§ 39. Testationsalder	378
§ 40. Notar- og vidnetestamenter	381
§ 41. Notarialpåtegning	398
§ 42. Yderligere formkrav ved vidnetestamenter	408
§ 43. Kravene til testamentsvidner	413
Stk. 2. Særlig interesse i begunstigelsen	415
Stk. 3. Indsættelse som bobestyrer	420
§ 44. Nødtestamenter	420
Stk. 2. Mundtlige nødtestamenter	431
Stk. 3. Forhindringen bortfaldet	432
§ 45. Vidnepåtegning	432

Indhold

Kapitel 9. Genkaldelse af testamente	435
§ 46. Genkaldelsesformen	435
Stk. 2. Forandringer	448
§ 47. Gensidigt testamente, medens den anden part lever	449
§ 48. Gensidigt ægtefælletestamente efter enes død	453
§ 49. Separation eller skilsmisse	463
Stk. 2. Hævet forlovelse	467
Kapitel 10. Om testamenters ugyldighed og anfægtelse	471
§ 50. Ugyldighed	473
§ 51. Testators fornuftsmangel	473
§ 52. Utilbørlig påvirkning og misbrug	496
§ 53. Vildfarelse	508
Stk. 2. Fejlskrift eller anden fejltagelse	512
§ 54. Indhold savner fornuftig mening	517
§ 55. Anfægtelseskompetence	520
§ 56. Formodningsregel ved notartestamenter	530
§ 57. Formodningsregel ved vidnetestamenter	532
Kapitel 11. Båndlæggelse ved testamente	537
§ 58. Båndlæggelse af livsarvinger tvangsarv	538
Stk. 2. Fritagelse	547
§ 59. Tilsidesættelse	549
§ 60. Anmodning om tilsidesættelse	564
Stk. 2. Bobestyrerboer	568
Stk. 3. Kendelse og kære	569
§ 61. Administration af båndlagt arv	570
Stk. 2. Andre anbringelsesmåder	581
§ 62. Manglende rådighed i levende live	585
Stk. 2. Forbud mod kreditorfølgning	588
Stk. 3. Særeje	590
§ 63. Frigivelse, hvis velfærdssag	595
§ 64. Udbetaling i henhold til testamente	603
§ 65. Båndlæggelse af friarv	605
Kapitel 12. Andre bestemmelser om testamente	609
§ 66. Ægtefælles kvalitative råden ved testamente	609
Stk. 2. Samtykke ved fællesejeaktiver	611
§ 67. Uigenkaldelighedserklæringer	613
Stk. 2. Formkrav. Umyndig arvelader	615

Indhold

68. Forbud mod testamente til to eller flere ufødte	622
69. Permutation	625
Kapitel 13. Dødsgaver	629
70. Dødsgaver og dødslejegaver	629
Kapitel 14. Arv, som tilfalder staten	669
71. Statens arveret	669
Stk. 2. Afståelse af arv	672
Kapitel 15. Ikrafttrædelsesbestemmelser m.v.	679
72. Lovens ikrafttræden	679
73. Virkningstidspunkt	679
74. Born uden for ægteskab	682
75. Uskiftet bo	682
76. Arveretlige retshandler	683
77. Konfirmation af testamente	685
78. Båndlæggelse	686
79. Landejendomme	687
80. Ophævede bestemmelser	697
80 a. Overenskomster med andre stater	697
81. Færoerne og Grønland	698
Forkortelser	701
Domsteregister	703
Statkordsregister	715

Forord til 4. udgave

Arveloven trådte i kraft den 1. april 1964. Tre år senere udsendte Poul Gaardner, der var chef for Justitsministeriets lovafdeling, da loven blev gennemført. Finn Å Rogvi, som havde været sekretær for Arvelovsudvalget, hvis beredning fra 1961 dannede grundlag for loven, og jeg den første udgave af Kommentaren. Den blev udarbejdet på grundlag af lovens motiver samt den da foreliggende litteratur og praksis. Seks år efter den første kommentar udkom i 1973 en ny udgave, hvor jeg var eneforfatter. I mellemtiden var arveretlige spørgsmål blevet behandlet i en række artikler, domme og i administrative afgørelse. Dette materiale blev indarbejdet. Da tredje udgave af Kommentaren kom i 1982, kunne jeg i forordet konstatere, at det var sytten år siden Ernst Andersen udgav sin lærebog i arveret, og at nogen senere omlet fremstilling af emnet ikke senere var udkommet.

Ved udarbejdelsen af denne fjerde udgave har situationen været en anden. Der er kommet udførlige arveretlige lærebøger. Den århusianske »Arveret« med tre forfattere er i 1991 udsendt i anden udgave, og professor Finn Takol-Jensen har i 1986 udgivet sin »Arveretten«, som er suppleret med en række tilkæg, det seneste i 1996. Samtidig er de skifteretlige regler med strejf ind i arveretten blevet udførligt beskrevet i et par samlede fremstillinger i 1989/90, og kort forinden var der kommet en stor skiftelovskommentar. Skiftelovgivningen har endvidere været emnet for et omfattende udvalgsarbejde, der har resulteret i en betænkning fra 1994 og i 1996 i en helt ny dødsboskiftelov.

Med dette grundlag får denne bog et noget andet sigte end de tidligere udgaver. Ved alle paragraffer har der været andre forfatters analyser og synspunkter at bygge på samt tage stilling til, hvilket i nogen grad er forsøgt uden helt at sprænge rammerne for en lovkommentar. Med de nyere tværgående systematiske fremstillinger har det tillige været naturligt i denne udgave at koncentrere sig om en beskrivelse af arvelovens enkeltbestemmelser og at lægge i de tidligere supplerende omtaler af spørgsmål inden for forsikrings- og skifteretten, afgifts- og skattelovgivningen samt om internationale forhold.

Domspraksis har spillet en central rolle ved udarbejdelsen af bogen. Offentliggørelsen af utrykt landsretspraksis, der begyndte i 3. udgave, er fortsat. Med min baggrund er afgørelserne i første række fra Østre Landsret, men

Forord

også domme fra Vestre Landsret, som jeg har fået kendskab til, herunder fra omtalen i bladet Fuldmægtigen, er gengivet. Da det er begrænset, hvad der i de senere år er kommet af arveretlige domme, og for at få et mere dækkende og illustrativt billede, er ældre domme, som var udeladt i 3. udgave, i vidt omfang medtaget på ny. Administrativ praksis på de specialområder, hvor den spiller en rolle, navnlig vedrørende umyndige arvinger, båndlæggelse og afståelse af arv, er også søgt belyst.

Der er gået femten år siden tredje udgave, da andre gøremål først nu har givet mig mulighed for at tage de arveretlige emner op på ny. Disse mange år er ikke gået sporløst hen. Som nævnt ovenfor har der været meget nyt at tage stilling til. Det har også været naturligt at genvurdere og uddybe store afsnit af bogen, medens enkelte, begrænsede dele har kunnet gentages med justeringer. Størstedelen af bogen er således omskrevet, og den er udvidet betydeligt. Navnlig er der lagt vægt på en ganske dybtgående behandling af de arvelovsregler, som har vist sig af størst betydning i dagligdagen, og som har kunnet belyses gennem nyere afgørelser. Jeg har således søgt at omtale og vurdere lovområdet ikke mindst med en praktikers øjne.

Udgivelsestidspunktet er i nogen grad valgt under hensyn til to store lovkomplekser, som er trådt i kraft den 1. januar 1997. Navnlig har det været værdifuldt, at teksten har kunnet tilpasses den nye dødsboskiftelov og dens mange nydannelser. Derudover har værgemålsloven og de administrative regler, der er udsendt som supplement, haft betydning, herunder for kommentaren til kapitel 11 om båndlæggelse.

Dommer Per Holkmann Olsen, Gentofte og lektor Peter Vesterdorf, Aarhus Universitet, har glædet mig meget ved at påtage sig det omfattende og tidrøvende arbejde at gennemlæse en korrektur til bogen. Med deres dybtgående og brede erfaring på dødsboområdet har de kunnet give mange værdifulde råd. For denne bistand og hjælp bringes hermed en hjertelig tak. Ansvar for synsvinkler i bogen er imidlertid mit alene.

Arveloven er en central lov for de mange mennesker, der efter et dødsfald får brug for reglerne, og for dem, der hver dag eller med mellemrum beskæftiger sig med eller har kontakt til dødsboområdet. Det er mit håb, at de, der har behov for svar på konkrete spørgsmål, kan finde vejledning i kommentaren, så den vil gøre nytte for advokater og domstolsansatte, revisorer, socialmedarbejdere, arveladere og arvinger.

Kommentaren er ajourført til 1. oktober 1997

Holte, november 1997
Svend Danielsen

Forord til 5. udgave

Den nye udgave af arvelovskommentaren indeholder redegørelser for udførelsen siden 4. udgave kom for godt syv år siden. Der er udgivet et par nye arveretlige fremstillinger, idet den udførlige århusianske blå Arveret i december 2004 er udsendt i 4. udgave med professor Irene Nørgaard som medforfatter, medens den københavnske professor Taksøe-Jensen har skrevet en Lærebog, der er udkommet i 2. udg. i 2002 med mange nye synspunkter. I 2001 har Taksøe-Jensen desuden udgivet bogen Testamenter. Der er kommet et par skifteretlige værker, navnlig Dødsboskiftelovskommentaren og Taksøe-Jensen: Skifte af Dødsboer, begge fra 1998, med arveretlige afsnit, særligt om uskiftet bo. Der er mange henvisninger til disse bøger, ligesom de har ført til en række tilføjelser.

Et tyngdepunkt i fremstillingen er en summarisk gengivelse af mere end 170 domme fra tiden efter sidste udgave. De fleste er trykt i Tidsskrift for Familie- og Arveret, medens knap 60 findes i Ugeskrift for Retsvæsen. Der har derfor ikke været behov for at medtage utrykte landsretsdomme fra denne periode.

Som i 4. udgave er visse steder en omtale af norsk ret, se herom senest Peter Lødrup: Arverett, 4. udg., 1999. Lødrup har derudover skrevet en Nordl. Arverett, 2003, med en sammenligning af de arveretlige regler i de fem nordiske lande, og denne bog er der mange henvisninger til.

Der er ikke i samme omfang som ved 4. udgave tale om en ny bog, men der er overraskende mange omskrivninger og sproglige stramninger, ligesom henvisningerne er ført ajour. Derudover er der foretaget en række uddybninger og tilføjelser.

Som i sidste udgave er der for ikke at sprænge alle rammer tale om en ren arvelovskommentar. Der er således ikke inddraget forsikringsretlige, bogafretningsmæssige og internationalprivatretningsretlige synsvinkler, hvilket kunne have været nyttigt også som udbygning af arveretlige problemstillinger. Sådanne sammenhænge må overlades til andre. Skifteretlige spørgsmål er kun inddraget i det omfang, de har nær sammenhæng med de arveretlige regler.

Det er mit håb, at denne kommentar som en uddybende og supplerende fremstilling, navnlig om spørgsmål der er opstået i praksis, kan være til nytte for de mange, der må sætte sig ind i de arveretlige regler, og dermed kan

Forord

opfyldte nogle behov i de år, der går, inden en ny arvelov på grundlag af den kommende betænkning fra arvelovsudvalget kan være vedtaget og sat i kraft.

Kommentaren er ajourført til den 1. maj 2005.

Holte, maj 2005.
Svend Danielsen

Arveloven

Lov nr. 215 af 31. maj 1963, som ændret ved lov nr. 222 af 8. juni 1966, lov nr. 258 af 4. juni 1969, lov nr. 259 af 22. maj 1974 § 1, lov nr. 212 af 13. maj 1981 § 9, lov nr. 228 af 23. maj 1984 § 29, nr. 3, lov nr. 373 af 7. juni 1989 § 2, lov nr. 396 af 13. juni 1990 § 10, lov nr. 389 af 14. juni 1995 § 13 og lov nr. 384 af 22. maj 1996

Seneste lovbekendtgørelse nr. 727 af 14. august 2001

Kapitel I Slægtnings arveret

§ 1. En arveladers nærmeste slægtsarvinger er hans børn. Børnene arver

stk. 1. Er et barn død, træder dets børn i dets sted og arver indbyrdes lige. Forulsvarende måde arver fjernere livsarvinger.

§ 2. Har arveladeren ikke efterladt sig børn eller andre livsarvinger, arver hans forældre. Forældrene arver lige.

stk. 1. Er en af forældrene død, træder hans livsarvinger i hans sted på samme måde som bestemt i § 1, stk. 2. Er der ingen livsarvinger efter ham, arver den anden af forældrene eller dennes livsarvinger alene.

§ 3. Er der ingen arvinger efter § 1 eller § 2, arver afdødes bedsteforældre. Halvdelen af arven tilfalder bedsteforældrene på fædrene og halvdelen bedsteforældrene på mødrene side.

stk. 1. Er en af bedsteforældrene død, træder hans børn, men ikke fjernere livsarvinger, i hans sted.

stk. 2. Mellem fædrene eller mødrene arvinger indbyrdes deles arven som bestemt i § 2. Er der kun arvinger på fædrene eller mødrene side, arver disse alene.

§ 4. Adoption begrunder samme arveretlige stilling som virkeligt slægtskab. Medmindre andet følger af reglerne i adoptionslovgivningen.